

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

за результатами визначення потреб у соціальних послугах населення Фастівської міської територіальної громади

1. Вступна частина

1.1. Профіль територіальної громади

Фастівська міська територіальна громада була створена у червні 2020 року. До її складу входить **місто Фастів, селище Борова та 17 сіл**.

Загалом у громаді станом на **1 січня 2024 року** проживають **62200 особи**, з яких **43915** людей у місті та **18290** у селах (див. таблицю 1). Згідно з даними на порталі gromada.info, у найменшому з сіл громади (с. Млинок) зареєстровано 14 жителів, а у найбільшому (с. Велика Мотовилівка) – 5100 мешканців. Населення селища **Борова** складає **8300** осіб, відстань від нього до адміністративного центру громади 18 км.

1.2. Основні тенденції соціально-демографічних процесів у територіальній громаді

Статеві-вікова структура населення громади в цілому відображає загальноукраїнські тенденції (див. таблицю 1):

- **частка дитячого населення** віком 0 – 17 років складає **14%** від загальної чисельності жителів громади;
- спостерігається **переважання смертності над народжуваністю** (у 3,3 рази).

Дані про чисельність осіб похилого віку в межах дослідження не збирались. Чисельність осіб віком 14-35 років станом на 1 січня 2022 року становила 11000 осіб, а дані станом на 1 січня 2024 року у звітності відсутні, проте, спираючись на існуючі тренди, можемо припустити наявність у громаді характерної для країни в цілому **тенденції старіння населення** (таблиця 1).

Таблиця 1

Демографічна структура Фастівської громади станом на 1 січня 2022 року та 1 січні 2024 року

Показник	Кількість станом на:	
	01.01.2022	01.01.2024
Чисельність населення всього	-	62200
Чисельність жінок	-	29452
Чисельність чоловіків	-	24213
Чисельність міського населення із загальної кількості	-	43915
Кількість жінок з міського населення	-	20763
Кількість чоловіків з міського населення	-	16901
Чисельність сільського населення із загальної кількості	-	18290
Кількість жінок із сільського населення	-	8690

Кількість чоловіків із сільського населення	-	7310
Чисельність дитячого населення віком 0-17 років	-	8475
Кількість дівчат	-	4630
Кількість хлопців	-	3845
Кількість народжених	528	463
Кількість померлих	1194	1516

2. Характеристики вразливих груп населення, осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та стан охоплення їх соціальними послугами.

2.1. Чисельність вразливих груп населення

У Фастівській громаді згідно з інформацією, наведеною в **додатках 1 та 3.1 до Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах** (далі – Порядок), загалом на обліку перебуває **більше 16000 тисяч осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення** (таблиця 2).

Таблиця 2

Чисельність вразливих груп населення у Фастівській громаді станом на 1 січня 2022 року та 1 січня 2024 року

Показник	Кількість станом на:	
	01.01.2022	01.01.2024
Кількість внутрішньо переміщених осіб	998	7076
Кількість сімей, члени яких мають інвалідність;	-	2445
з них з дітьми з інвалідністю	-	396
Кількість безробітних (zareєстрованих у центрі зайнятості)	555	1475
Кількість сімей, як отримують соціальні послуги	110	1272
Кількість сімей, що перебувають на обліку надавача соціальних послуг як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	932	1272
Кількість дітей у сім'ях, що перебувають на обліку надавача соціальних послуг як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	436	2744
Кількість дітей, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах	95	185 (134 у додатку 1)
Кількість осіб з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин	-	1052
з них дітей	-	27
Кількість багатодітних сімей	372	830
Кількість дітей у багатодітних сім'ях	449	3008
Кількість сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	211	328

Кількість дітей у сім'ях, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	456	967
Кількість осіб, які постраждали від домашнього насильства	-	449
з них дітей	-	154
Кількість одиноких матерів	140	232
Кількість одиноких батьків	3	2
Кількість дітей, які перебувають на обліку у зв'язку з обставинами, зумовленими стихійним лихом, техногенними аваріями, катастрофами, бойовими діями чи збройними конфліктами	48	504
Кількість осіб, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією	-	504
Кількість дітей з особливими освітніми потребами	342	459
Кількість дітей з інвалідністю	-	430
Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	178	185
з них влаштовані на цілодобове перебування до закладів інституційного догляду та перебування	4	8
з них виховуються у прийомних сім'ях та ДБСТ	31	72
з них перебувають під опікою / піклуванням	143	125
з них усиновлених дітей	-	5
з них влаштовано в патронатні сім'ї за звітний період	-	0
Кількість сімей, де триває процес розлучення батьків і вирішується спір між матір'ю та батьком щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні	-	144
Кількість дітей, батьки або один із батьків яких загинули внаслідок військової агресії	14	72
Кількість осіб у віці 18-23 роки з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	30	27

Отже, найчисельнішою серед вразливих груп населення у Фастівській громаді є **внутрішньо переміщені особи**. Під час **фокус групи з отримувачами соціальної допомоги та послуг у місті Фастів**, яка була проведена у жовтні 2022 року, з 11 присутніх 3 були представниками цієї категорії. Крім того, в колективному обговоренні взяли участь по 3 представники сімейних форм виховання та сімей військовослужбовців та по 2 – багатодітних сімей, сімей, які виховують дітей з інвалідністю та сімей, де діти постраждали від воєнних дій. Деякі учасниці та учасники фокус групи належали одночасно до двох та більше вразливих груп.

2.2. Основні соціальні проблеми та чинники, що зумовлюють вразливість / складні життєві обставини, які найбільше поширені у Фастівській територіальній громаді

Представники ОМС та надавачів соціальних послуг Фастівської громади під час інтерв'ю у жовтні-листопаді 2022 року зазначили такі чинники, що зумовлюють вразливість і складні життєві обставини:

- воєнний стан, травми внаслідок війни;
- безробіття; зниження доходів/заробітної плати;
- відсутність електроенергії, що унеможлиблює навчання дітей; труднощі з організацією дистанційного доступу до освіти;
- брак гаджетів; відсутність бомбосховищ у дитячих садках;
- брак соціального житла;
- недостатня кількість дозвіллевих заходів;
- відсутність актуальних даних про ВПО;
- асоціальний спосіб життя, вживання наркотичних речовин;
- недоступність спеціалізованої допомоги, зокрема, протезування;
- відсутність достатньої кількості спеціалістів;
- недостатній доступ дітей з інвалідністю до ДРЦ, є потреба в інклюзивному транспорті та соціальному таксі.

2.3. Стан охоплення соціальною допомогою та послугами вразливих груп населення

Соціальні послуги у громаді отримують **1272 сім'ї**. Це число співпадає з даними щодо кількості сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, тож можна припустити, що усі родини цієї категорії охоплені соціальними послугами.

Згідно з **додатком 3.1** до Порядку **кількість осіб, які звертались** щодо отримання соціальних послуг, та осіб/сімей, щодо яких надійшли звернення/повідомлення про потребу в соціальних послугах за попередній календарний рік, у переважній більшості вразливих груп населення **співпадає або наближена до кількості осіб/сімей**, щодо яких за результатами оцінювання потреб **зроблено висновок про потребу в наданні** соціальних послуг та кількістю осіб / сімей, які **отримували соціальні послуги** у звітному періоді.

Ба більше, у деяких вразливих групах населення **кількість осіб / сімей, які отримали соціальні послуги, дорівнює загальній кількості тих, хто перебуває на обліку**. Це такі категорії, як неповнолітні одинокі матері (батьки); жінки, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини; діти, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах; діти, які виховуються в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу та деякі групи дітей з інвалідністю.

Щодо груп, у яких послугами охоплена частина потенційних отримувачів, зафіксовано, що за **соціальними послугами звертались та отримали їх**:

- 74,1% осіб з числа дітей сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18 – 23 роки), які проживають в територіальній громаді;
- 40% дітей з інвалідністю;
- 37% дітей з особливими освітніми потребами;
- 13,6% дітей, які перебувають під опікою / піклуванням;
- 9,5% сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям;

- 8,5% осіб, яким заповдіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією;
- 1,8% сімей, члени яких мають інвалідність, з них 1,5% сімей з дітьми з інвалідністю;
- 1,2% внутрішньо переміщених осіб.

Під час анкетування, яке відбулося на фокус-групі у місті Фастів у жовтні 2022 року, коли респонденти мали перед очима перелік послуг, складений відповідно до затвердженого Міністерством соціальної політики Класифікатора соціальних послуг, були отримані такі відповіді щодо послуг, які вони отримали в громаді протягом минулого року:

- натуральна допомога, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни (9 осіб);	позбавлені батьківського піклування (3 особи);
- інформування (9 осіб);	- надання притулку (3 особи);
- консультування (7 осіб);	- короткотермінове проживання (2 особи);
- представництво інтересів (4 особи);	- соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах (2 особи);
- екстрене (кризове) втручання (4 особи);	- денний догляд для дітей з інвалідністю (1 особа);
- соціально-психологічна реабілітація (3 особи);	- раннє втручання (1 особа);
- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти,	- транспортні послуги (1 особа).

Аналіз наданих соціальних послуг за класифікацією згідно з **додатком 3.2.** до Порядку засвідчив, що у певних вразливих групах населення кількість осіб / сімей, які отримували послугу за минулий рік, **більша** за число осіб / сімей, щодо яких за результатами оцінювання було **зроблено висновок про потребу в наданні послуги**.

Так, у 2023 році згідно з наданими громадою даними виявлене таке **перевищення фактичної чисельності отримувачів соціальних послуг**:

- інформування і консультування в 1,9 рази
- натуральна допомога в 1,5 рази;
- догляд вдома в 1,5 рази.

Втім, є і **послуги, які були надані тільки частині сімей / осіб**, щодо яких були зроблено висновок про потребу в послугі. Такі послуги отримали такі частки тих, хто за висновком їх потребував:

- представництво інтересів – 66,7%;
- соціальний супровід сімей / осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах – 21,3%;
- соціальна профілактика – 1,9%;
- посередництво – 1,5%.

Крім того, у громаді є **перелік послуг, які були надані 100%** тих, хто їх потребує, а саме:

- кризове та екстрене втручання;
- соціальна інтеграція і реінтеграція;
- короткотермінове проживання;

- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування;
- соціальна адаптація;
- фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних,
- денний догляд дітей з інвалідністю;
- транспортні послуги (соціальне таксі).

2.4. Основні потреби у соціальних послугах жителів територіальної громади з числа вразливих груп населення, осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Обговорюючи **запити на послуги**, учасниці та учасники **фокус-групи**, яка була проведена у місті Фастів у жовтні 2022 року з бенефіціарами соціальної допомоги та послуг в громаді, переважно говорили про труднощі із соціалізацією та дозвіллям дітей, забезпеченістю гаджетами для навчання, відсутність бомбосховищ у дитячих садочках, проблеми з транспортом для дітей з інвалідністю.

Серед **першочергових послуг**, у яких є гостра потреба, були названі такі:

- натуральна допомога, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни (7 осіб);	- екстрене (кризове) втручання (2 особи);
- транспортні послуги (5 осіб);	- соціально-психологічна реабілітація (2 особи);
- інформування (3 особи);	- представництво інтересів (1 особа);
- консультування (3 особи);	- раннє втручання (1 особа);
- короткотермінове проживання (3 особи);	- соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах (1 особа).
- надання притулку (2 особи);	
- денний догляд для дітей з інвалідністю (2 особи);	

В анкетах, крім того, були зазначені **потреби** у допомозі з ремонтом житла, меблями, побутовою технікою, відпочинком та одягом для дітей. Серед **послуг, яких не вистачає** їм та членам їхніх сімей, респонденти під час анкетування назвали такі:

- інформування (9 осіб);	- екстрене (кризове) втручання (5 осіб);
- консультування (8 осіб);	- соціально-психологічна реабілітація (4 особи).
- натуральна допомога, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни (8 осіб);	- денний догляд для дітей з інвалідністю (2 особи);
- представництво інтересів (5 осіб);	- раннє втручання (1 особа);
- транспортні послуги (4 особи);	- короткотермінове проживання (1 особа);
- надання притулку (3 особи);	- соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах (1 особа).
- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування (3 особи);	

Основні запити на допомогу від учасників фокус-групи за результатами анкетування:

- забезпечення одягом (6 згадувань);
- забезпечення продуктами харчування (5 згадувань);
- забезпечення побутовими товарами (5 згадувань);
- психологічна допомога (3 згадування);
- надання довготривалого проживання (2 згадування);
- медична допомога (2 згадування);
- фінансова допомога (1 згадування);
- юридична допомога (1 згадування);
- інформаційна підтримка (1 згадування);
- організація відпочинку для дітей (1 згадування);
- забезпечення ліками (1 згадування);
- надання побутової техніки (1 згадування);
- допомога з меблями для дітей (1 згадування);
- допомога з ремонтом житла і дровами (1 згадування).

3. Стан системи надання соціальних послуг і потреби для її подальшого розвитку

3.1. Наявні ресурси

Згідно з інформацією, наданою у **додатку 2** до Порядку, **надавачами соціальних послуг** у Фастівській громаді є **чотири організації**:

- Фастівський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг);
- Фастівський міський центр соціальних служб;
- Центр підтримки та медико-психологічної реабілітації для військовослужбовців та їх родин «Центр життєстійкості. РОДИНА 4.5.0»;
- Фастівський навчально-реабілітаційний центр «Крила надії».

Фактична кількість отримувачів соціальних послуг за попередній календарний рік у всіх організаціях **не перевищує планової**. Усі будівлі відповідають вимогам **інклюзивності**.

Фастівський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) надає послуги таким вразливим групам:

- особи з інвалідністю;
- діти з інвалідністю;
- особи похилого віку;
- ветерани.

Бенефіціари **Фастівського міського центру соціальних служб**:

- діти-сироти;
- діти, позбавлені батьківського піклування;
- особи з інвалідністю;
- діти з інвалідністю;
- багатодітні сім'ї;
- сім'ї, де є одинокі батьки чи матері;
- сім'ї з дітьми ВПО, які прибули у громаду;
- випускники інтернатних закладів-особи з числа дітей-сиріт;
- звільнені з МПВ або УДО;
- сім'ї / особи у складних життєвих обставинах.

Вразливі групи населення, яким надає послуги **Центр підтримки та медико-психологічної реабілітації для військовослужбовців та їх родин «Центр життєстійкості. РОДИНА 4.5.0»:**

- особи з інвалідністю;
- ВПО;
- сім'ї з дітьми військовослужбовців;
- військовослужбовці ветерани.

Бенефіціари **Фастівського навчально-реабілітаційного центру «Крила надії»**

- діти-сироти;
- діти, позбавлені батьківського піклування;
- діти з інвалідністю;
- особи / сім'ї, які виховують дітей з інвалідністю.

Аналіз засвідчив, що **4 категорії бенефіціарів не входять** до переліку груп населення, з якими працюють установи-надавачі соціальних послуг у Фастівській громаді, а саме:

- прийомні сім'ї, патронатні сім'ї, опікуни, піклувальники;
- дитячі будинки сімейного типу;
- неповнолітні батьки;
- малозабезпечені сім'ї.

Перелік послуг, які надають установи-надавачі соціальних послуг у Фастівській громаді представлений у таблиці 3.

Таблиця 3

Перелік соціальних послуг, що надаються надавачами у Фастівській громаді

Перелік послуг	Назва установи			
	Фастівський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	Фастівський міський центр соціальних служб	Центр підтримки та медико-психологічної реабілітації для військовослужбовців та їх родин «Центр життєстійкості. РОДИНА 4.5.0»	Фастівський навчально – реабілітаційний центр «Крила надії»
001.0 інформування	ні	так	так	ні
002.0 консультування	ні	так	так	ні
002.1 консультативний кризовий телефон	ні	так	ні	ні
003.0 посередництво	ні	так	ні	ні
004.0 представництво інтересів	ні	так	такі	ні
005.0 надання притулку	ні	так	ні	ні
005.1 нічний притулок	ні	ні	ні	ні
006.0 короткотермінове проживанні	ні	ні	ні	ні
007.0 соціальна профілактика	ні	так	ні	ні

008.1 догляд та виховання дітей в умовах наближених до сімейних	ні	ні	ні	ні
009.1 підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	ні	ні	ні	ні
009.2 підтримане проживання бездомних осіб	ні	ні	ні	ні
009.3 транзитне підтримане проживання / учбова соціальна квартира (будинок)	ні	ні	ні	ні
010.0 соціальний супровід	ні	ні	ні	ні
010.1 соціальний супровід сімей, осіб СЖО	ні	так	ні	ні
010.2 соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	ні	так	ні	ні
011.0 соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	ні	ні	ні	ні
012.0 екстрене (кризове) втручання	ні	так	ні	ні
013.0 соціальна адаптація	ні	так	такі	ні
013.1 соціально-трудова адаптація	ні	ні	ні	ні
014.0 соціальна інтеграція та реінтеграція	ні	так	ні	ні
015.1 догляд вдома	так	ні	ні	ні
015.2 догляд стаціонарний	ні	ні	ні	ні
015.3 денний догляд	ні	ні	ні	ні
015.3.1 денний догляд дітей з інвалідністю	ні	Планується адмініструвати	ні	так
015.4 паліативний догляд	ні	ні	ні	ні
016.0 персональний асистент	ні	ні	ні	ні
017.1 соціальна реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	ні	ні	ні	ні
017.2 соціально-психологічна реабілітація	ні	ні	ні	так
017.3 соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин	ні	ні	ні	ні
017.4 соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю	ні	ні	ні	ні
018.1 тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють	ні	ні	ні	ні

догляд за дітьми з інвалідністю				
018.2 тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування	ні	ні	ні	ні
019.0 натуральна допомога	ні	ні	ні	ні
020.0 супровід під час інклюзивного навчання	ні	ні	ні	ні
021.0 фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних	так	ні	ні	ні
022.0 переклад жестовою мовою	ні	ні	ні	ні
023.0 транспортні послуги	так	ні	ні	ні

Як бачимо, у Фастівській громаді є певна кількість базових та інших послуг, які не надаються жодним надавачем соціальних послуг.

Базові соціальні послуги, які не надаються в громаді:

- денний догляд;
- догляд та виховання дітей в умовах наближених до сімейних;
- супровід під час інклюзивного навчання;
- натуральна допомога;
- соціальний супровід.
- переклад жестовою мовою.

Інші соціальні послуги, які не надаються у громаді:

- нічний притулок;
- короткотермінове проживання;
- підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю;
- підтримане проживання бездомних осіб;
- транзитне підтримане проживання / учбова соціальна квартира (будинок);
- догляд стаціонарний;
- соціально-трудова адаптація;
- соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці;
- паліативний догляд;
- персональний асистент;
- соціальна реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями;
- соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин;
- соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю;
- тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю;
- тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування.

Аналіз кадрового забезпечення надавачів соціальних послуг у Фастівській громаді свідчить, що у їхніх штатних розкладах **не представлені певні вузькі спеціалісти**, а саме:

- соціальний працівник;	- ерготерапевт;
- педагог соціальний;	- лікар-фізіотерапевт;
- вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю;	- фізичний терапевт;
- асистент вихователя соціального по роботі з дітьми з інвалідністю	- лікар-невролог дитячий;
	- лікар-психіатр дитячий.

Посада **практичного психолога** є у всіх установах-надавачах соціальних послуг та представлена загалом **6-ма штатними одиницями**, які наразі заповнені. Зважаючи на високу потребу вразливих груп населення у психологічній допомозі та підтримці, кількість фахівців доцільно ще збільшувати.

Крім того, у громаді зареєстровано **185 дітей** на обліку служби у справах дітей як такі, що **перебувають у складних життєвих обставинах**, та **504 дитини дітей**, які перебувають на обліку у зв'язку з **обставинами, зумовленими стихійним лихом, техногенними аваріями, катастрофами, бойовими діями чи збройними конфліктами**, але при цьому в установах-надавачах соціальних послуг відсутні **дитячий невролог та дитячий лікар-психіатр**. Відповідні фахівці, найімовірніше, є у закладах охорони здоров'я громади, проте їхня залученість до сфери надання соціальних послуг у ситуації війни може істотно підвищити якість обслуговування сімей з дітьми.

3.2. Канали, організація інформування та рівень обізнаності про соціальні послуги, що надаються в територіальній громаді, їх зміст та порядок надання

Під час проведення у жовтні 2022 року **фокусованого групового інтерв'ю з бенефіціарами соціальних послуг** було виявлено, що **основними комунікаційними каналами** інформування мешканців про соціальні послуги у Фастівській громаді є **ФБ-сторінка Фастівської міської ради, ФБ-сторінка Служби у справах дітей, ФБ-сторінка ЦСССДМ, інформаційні буклети. Сайт громади** адаптований для людей з порушеннями зору. **Комітети самоорганізації населення** надають інформацію про доступні соціальні послуги в громаді. Встановлено **інформаційний стенд**, який не використовується у воєнний час. Інформація про послуги також публікується в **місцевій газеті «Перемога»** та наявна безпосередньо в **ЦСССДМ і Гуманітарному штабі**. Благодійна організація **«СОС Дитячі Містечка»** має сторінки у Facebook, Instagram, LinkedIn, розміщує інформацію на офіційному сайті, на плакатах у громадських місцях, у брошурах.

Водночас, результати колективного обговорення на **фокус-групі** засвідчили, що інформанти та інформантки **недостатньо орієнтуються** в інформації про те, що таке **соціальні послуги та де їх можна отримати**.

3.3. Висновки за результатами оцінювання організаційної спроможності територіальної громади у забезпеченні населення соціальними послугами та пропозиції щодо удосконалення

Згідно з даними, наведеними у **додатку 4** до Порядку, Фастівська міська територіальна громада **відповідає основним критеріям належного рівня організаційної спроможності** у забезпеченні населення соціальними послугами за такими **показниками**:

- організаційний розвиток суб'єктів системи надання соціальних послуг;
- узгодженість бюджетного планування з прогностичними та програмними документами економічного і соціального розвитку територіальної громади та завданнями щодо удосконалення соціальних послуг;
- розвиненість комунікацій органу місцевого самоврядування з громадою у сфері планування та здійснення видатків місцевого бюджету на соціальні послуги;
- забезпеченість органу місцевого самоврядування фінансовими ресурсами;
- стан управління видатками місцевого бюджету на соціальні послуги.

У громаді наявні **місцевий орган соціального захисту населення, а також надавачі соціальних послуг комунального сектору**, які мають відповідні статуси розпорядників коштів місцевого бюджету.

У **пункті 1.1.3 додатку 4** до Порядку, заповненою громадою зазначено що **моніторинг надання та оцінки якості соціальних послуг**, що надаються населенню за бюджетні кошти, у 2023 році **не проводився**, проте у **пункті 1.1.4** є позначка, що **моніторингом охоплено більшу частину послуг**. Така ж відповідь є у **пункті 1.1.5** щодо повноти охоплення соціальних послуг, які фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету, оцінкою якості соціальних послуг.

У громаді реалізується **участь суб'єктів системи надання соціальних послуг у визначенні потреб населення в соціальних послугах**; проводиться **внутрішня оцінка якості наданих соціальних послуг**; відбувається **навчання та підвищення кваліфікації персоналу**.

Обсяг коштів, які надавач соціальних послуг комунального сектору залучив у Фастівській громаді **за надані соціальні послуги на платній основі** у 2023 році склав 62 210 000 грн, що становить 0,7% від загального обсягу видатків. Також за результатами вжитих заходів у 2023 році **від благодійників була залучена фінансова та натуральна допомога**. Обсяг коштів, які надавачі соціальних послуг комунального сектору **залучили від благодійників для надання та розвитку соціальних послуг** у додатку 4 до Порядку громадою **не наведений**, при цьому є примітка, що звіт від благодійних організацій та фондів не надаються.

Фастівська громада у **2023 році не уклала угоди (договори) про співробітництво** у сфері організації надання соціальних послуг з **надавачами недержавного сектору**, як і **меморандуми, договори** про співробітництво у сфері організації надання соціальних послуг з **громадськими об'єднаннями, благодійними організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги; договори про співробітництво територіальних громад** у сфері надання соціальних послуг та **угоди (договори) про співробітництво з районною та / або обласною радами**.

У загальному висновку щодо організаційного розвитку уповноважених органів у сфері надання соціальних послуг, надавачів соціальних послуг в додатку 4 до Порядку зазначено, що у Фастівській громаді з 2023 року активно реалізується гарантоване отримувачу право вільного вибору надавача соціальних послуг з числа включених до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг та фінансування соціальних послуг на підставі укладеного між надавачем та отримувачем соціальних послуг договору та плану. У висновку також йдеться про те, що **потребує активності недержавна сфера надавачів соціальних послуг з включенням їх у стратегію громади у сфері надання соціальних послуг**. У громаді сформульовані основні напрями розвитку комунальних надавачів і перелік послуг для **наочного бачення недержавним сектором незаповнених ніш у громаді**, та воєнний стан в країні і нестабільність у громаді з кадровим потенціалом через мобілізаційні заходи **стримують** громадські організації, ФОПів до реєстрації та активного залучення до місцевих ініціатив розширення соціальної сфери надавачів соціальних послуг.

У громаді **немає затвердженої стратегії розвитку територіальної громади**. Наразі даний стратегічний документ **перебуває на узгодженні та розгляді** у відповідальних структурних підрозділів для фінансової спроможності їх реалізувати та юридичного підґрунтя виконання, а також у депутатського корпусу для детального розгляду та затвердження на сесії Фастівської міської ради. До **аналітичної частини стратегії включено більшу частину основних положень** результатів визначення потреб населення у соціальних послугах та всі головні висновки. Стратегія **містить** оперативну ціль, завдання щодо розвитку та організації надання соціальних послуг; однак **не містить** системи показників для моніторингу. **Виконано більшу частину завдань** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг. Надавачами комунального сектору **забезпечено основне виконання неповного обсягу базових соціальних послуг**, адміністрованих у Фастівській міській територіальній громаді через ЦНАП, шляхом прийняття рішення Управлінням соціального захисту населення про **платність, безоплатну основу чи диференційовану оплату** за отримання послуг, заявлених заявником.

Також у громаді **немає затверджених середньострокових прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку** територіальної громади щодо розвитку та забезпечення надання соціальних послуг (місцевих програм розвитку тощо). Натомість у додатку 4 до Порядку є інформація про те, що у громаді на виконанні функціонує **Комплексна програма забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми** Фастівської міської територіальної громади «Назустріч дітям» на 2023-2027рр., затверджена рішенням Фастівської міської ради № 158-XXXIII-VIII від 20.12.2022 р., **Міська комплексна Програма «Турбота»** на 2021-2025 рр. від 23.12.2020 р. № XXXVIII- IV-VII, **«Програма підтримки заходів з мобілізаційної підготовки та територіальної оборони ФМТГ на 2023-2025рр.»** від 25.08.2023 р. № XXXVIII-XLV-VII.

До **опису проблеми**, на розв'язання якої спрямовані зазначені документи, **включено більшу частину основних положень** результатів визначення потреб населення у соціальних послугах, хоча і не зазначено, у рамках яких саме послуг мають відбуватися визначені заходи. Також **охоплено всі етапи надання соціальних послуг та передбачено фінансові**

ресурси для виконання заходів. Бюджет громади планується затвердити на сесії Фастівської міської ради 28.03.2024 року.

У громаді **затверджені звіти про виконання середньострокових прогнозних та програмних документів** економічного і соціального розвитку територіальної громади щодо розвитку та забезпечення надання соціальних послуг (місцевих програм розвитку тощо) за підсумками звітнього року. **Більшу частину завдань** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг **виконано** реалізацією системи і принципів надання та отримання соціальних послуг. Фастівська громада з 2023 року активно займається **розбудовою та комплексним охопленням частини населення, у якої є потреба в соціальних послугах, необхідним пакетом послуг у соціальній сфері.** На даному етапі формується обсяг і шляхи реалізації потреб і можливостей, наявних у працюючій соціальній інфраструктурі громади. З цього приводу в коментарі до **пункту 2.2.6 додатку 4** до Порядку зазначається, що **висновки та прогнози наразі робити зарано.**

У громаді є **затверджена програма економічного і соціального розвитку територіальної громади,** яка містить **завдання (заходи)** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг, **систему показників для моніторингу,** однак для реалізації завдань (заходів) **не передбачено фінансових ресурсів.** У 2023 році **виконано більшу частину завдань** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг.

У громаді **затверджено прогноз місцевого бюджету,** який охоплює звітний та два наступних роки. У прогнозі місцевого бюджету **виокремлено видатки на соціальні послуги,** а у **бюджетних пропозиціях** до прогнозу місцевого бюджету **здебільшого враховані потреби у ресурсах,** необхідних для розвитку та забезпечення надання соціальних послуг, встановлених за результатами визначення потреб населення у соціальних послугах та відображених у середньострокових прогнозних та програмних документах економічного і соціального розвитку територіальної громади. У прогнозі місцевого бюджету на найближчі три роки **здебільшого врахований обсяг видатків на соціальні послуги,** передбачених у бюджетних пропозиціях до прогнозу місцевого бюджету, з незначним **коефіцієнтом у бік збільшення.**

Також затверджено **план діяльності на середньостроковий період** (на звітний та два наступних роки) **головного розпорядника коштів,** що реалізує політику у сфері соціальних послуг, який містить **здебільшого враховані заходи** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг. У **бюджетному запиті враховані потреби в ресурсах,** необхідних для розвитку та організації надання соціальних послуг, встановлених за результатами визначення потреб населення у соціальних послугах та відображених у бюджетних пропозиціях до прогнозу місцевого бюджету. **Видатки на соціальні послуги,** зазначені в бюджетному запиті головного розпорядника бюджетних коштів, у проекті місцевого бюджету на 2024 рік у громаді **збільшено у порівнянні з 2023 роком,** хоча враховано сталий показник 2023 року з коефіцієнтом збільшення видатків через зростання прожиткового мінімуму та заробітної плати, удорожчання енергоносіїв.

Таким чином, **бюджетне планування у Фастівській громаді узгоджене з прогнозними та програмними документами економічного і соціального розвитку**

територіальної громади та завданнями щодо розвитку соціальних послуг. У загальному висновку в **пункті 2 додатку 4** до Порядку також вказані такі **проблемні питання**: відсутність всіх необхідних в громаді соціальних послуг та недостатнє охоплення існуючими послугами громадян, що їх потребують. Зазначено, що ці проблеми мають два **варіанти вирішення**:

- **розширення переліку соціальних послуг**, що надаються Комунальними закладами Фастівської міської ради, тим кадровим ресурсом, що вже затверджений;
- **залучення до надання соціальних послуг громадських об'єднань, релігійних та благодійних організацій, суб'єктів господарювання шляхом державно-приватного партнерства і соціального замовлення та реєстрації даних надавачів у Реєстрі**, щоб забезпечити **спроможність громади** підтримувати пільгові (статусні) категорії населення та допомагати іншим верствам вирішувати проблемні питання у родинах, відповідно до виявлених у них ресурсів.

Члени робочої групи у 2023 році брали участь у плануванні видатків місцевого бюджету на соціальні послуги на рік. У звітному році **була опублікована інформація з питань місцевого бюджету** в доступній для громадськості формі бюджету для громадян, зокрема, і щодо обсягу видатків на соціальні послуги та очікувані результати. Також у 2023 році в громаді **були проведені консультації з громадськістю** з метою представлення проекту бюджету на звітний рік та отримання зворотного зв'язку. З приводу цього пункту зазначено, що простежується певна **зацікавленість громадськості у даному питанні**, проте населення **ще потребує інформативних роз'яснень про порядок отримання даних послуг**.

У 2023 році в громаді **не було застосовано механізм громадського бюджету та не проведено конкурс громадських проектів** та наведено пояснення щодо цього: «Через військовий стан в Україні у громаді першочергово забезпечується безперебійна діяльність критичної інфраструктури та всі можливі ресурси направляються на підтримку обороноздатності країни та збройних сил, тому конкурс громадських проектів у 2022 та 2023 році не проводився. До 2022 року дані конкурси проводились щорічно з 2017 року – партиципаторним бюджетуванням на загальну суму з місцевого бюджету 1 млн. грн., з 2021 року – при організації діяльності міської громади з 8-мома старостинськими округами на суму 1,5 млн. грн».

Мобілізація власних доходів місцевого бюджету у Фастівській громаді за 2022-2023 роки характеризується показниками, наведеними у таблиці 4.

Таблиця 4

Мобілізація власних доходів місцевого бюджету у Фастівській міській територіальній громаді

Показник	Роки	
	2022	2023
Обсяг власних доходів загального фонду місцевого бюджету (доходів місцевого бюджету, крім міжбюджетних трансфертів), тис. грн	430 950,7	482 948,8

Обсяг власних доходів місцевого бюджету (доходів місцевого бюджету, крім міжбюджетних трансфертів) у розрахунку на одну особу, яка проживає в територіальній громаді, грн	7,02	7,7
Рівень виконання планових показників за власними доходами у звітному році та двох попередніх роках, %	84,1	97,2
Частка доходів загального фонду місцевого бюджету (крім субвенцій та додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я), що спрямована на соціальні послуги, %	3,9	5

У 2022 році обсяг **базової дотації** склав **3155** тис. грн, а у 2023 році – **3330,7** тис. грн.

Конкурси для місцевого самоврядування у 2023 році не проводились. Реалізація **проектів для розвитку інфраструктури соціальних послуг** та наповнюваності самих послуг відбувається **шляхом грантової діяльності на конкурсній основі.** У громаді протягом 2022-2023 років **реалізовано 12 грантових заявок від міжнародних партнерств.**

Місцевий орган соціального захисту населення поінформував обласну військову адміністрацію про **неможливість задоволення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах, крім базових соціальних послуг**

Місцевий орган соціального захисту населення (орган місцевого самоврядування) у звітному році **не брав участі у виконанні комплексних програм, регіональних програмах розвитку, проєктах, заходах обласної військової адміністрації, які передбачають розвиток соціальних послуг.**

Обсяг і динаміка видатків місцевого бюджету на соціальні послуги за 2022 – 2023 роки представлені у таблиці 5.

Таблиця 5

**Обсяг і динаміка видатків місцевого бюджету
Фастівської міської територіальної громади**

Загальний обсяг видатків місцевого бюджету на соціальні послуги, в тому числі:	Роки	
	2022	2023
Забезпечення соціальними послугами за місцем проживання, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю, тис. грн	9 083,9	11 260,8
Утримання та забезпечення діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, тис. грн	2 772,7	2 993,9
Інші бюджетні програми, тис. грн	5 167,9	9 733,2

Обсяг видатків місцевого бюджету на соціальні послуги в розрахунку на одну особу, що проживає у територіальній громаді, грн	588 216,9	603 896,3
Частка видатків на соціальні послуги у загальному обсязі видатків місцевого бюджету, %	2,3	4
Рівень виконання планових показників видатків місцевого бюджету на соціальні послуги, %	100	100

Паспорти бюджетних програм, згідно з якими передбачено фінансування соціальних послуг, були **затверджені вчасно**. **Мета** бюджетних програм **відповідає пріоритетам** економічного і соціального розвитку, а **завдання відповідають меті**. Постійно **проводиться аудит відповідності** меті бюджетних програм і контролюється профільними заступниками своїх напрямків та заходів зазначених у Програмах. Відповідність завдань до мети відбувається на постійній основі з **погодженням фінансового управління**. По закінченню кожного бюджетного року проводиться **звіт і моніторинг** із зазначенням кількісних показників і об'єму видатків з зазначенням відповідності меті і завдань. Щороку проводиться моніторинг, який висвітлюється, із зазначенням показників результативності у процентному співвідношенні.

Гендерний аналіз бюджетних програм, в межах яких відбувається надання соціальних послуг, у 2023 році у громаді не проведений.

У загальному висновку в **додатку 4** до Порядку зазначено, що наразі **надання соціальних послуг лише набуває пріоритетної направленості у діяльності місцевої влади**. Їм приділяється значна увага, проте утримання освітніх та медичних закладів не залишає значних ресурсів у бюджеті, доходна частина якого зменшується через воєнний стан в країні. Як наслідок, зберігається низка **суттєвих проблем**:

- відсутність регулярного механізму визначення потреб мешканців у соціальних послугах;
- незабезпеченість ФМТГ фахівцями із соціальної роботи, соціальними менеджерами, які є більш високооплачуваними спеціалістами, ніж соціальні працівники і соціальні робітники.

Проблема забезпеченості фахівцями, які безпосередньо надають соціальні послуги, є актуальною та набуває стадії детального розгляду. У громаді **розроблено програму розвитку соціальних послуг** у Фастівській міській територіальній громаді, де вперше, детально проаналізовано **кадровий потенціал**, наявні **ресурси** у громаді, адміністровані **соціальні послуги і заходи** для комплексної адресної підтримки вразливих верств населення та створення належних умов для їх надання і отримання.

Усе вищезазначене дає привід стверджувати, що **наявні ресурси та надавачі соціальних послуг, які функціонують у Фастівській міській територіальній громаді, створюють можливості вчасно реагувати на соціальні та демографічні процеси, попереджувати виникнення соціальних проблем та задовольняти попит громадян на соціальні послуги**.

4. Рекомендації щодо покращення соціальної допомоги та послуг за результатами емпіричного дослідження у Фастівській міській територіальній громаді

Під час **колективного обговорення на фокус-групі**, проведеної у місті Фастів у жовтні 2022 року, учасники та учасниці дослідження зазначили необхідність розвивати у громаді наступні **ініціативи**:

- створення батьківських груп самопідтримки (5 згадувань);
- додаткові консультації, інформування про отримання соціальних допомог та послуг (3 згадування);
- додаткові консультації, інформація спеціалістів про особливості догляду і виховання дітей (1 згадування);
- надання допомоги психолога (1 згадування);
- створення громадських організацій для підтримки сімей військовослужбовців (1 згадування).

Загалом учасники та учасниці **емпіричного дослідження** у місті Фастів висловили сподівання на те, що держава буде ефективніше працювати у напрямку створення дієвих механізмів соціального захисту та підтримки соціально вразливих груп населення.

5. Джерела інформації та даних

У межах проєкту **«Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»** для проведення дослідження з визначення потреб населення Фастівської міської територіальної громади в соціальних послугах, моніторингу оцінювання організаційної спроможності надання послуг для дітей та сімей з дітьми і написання аналітичного звіту за їх результатами були використані такі **нормативні документи**.

1. **Закон України «Про соціальні послуги»;**

2. Додатки 1, 2, 3 та 4 до **Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах**, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 19 квітня 2023 року № 130-Н, **адаптовані дослідницької командою проєкту «Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»** відповідно до завдань проєкту в частині збору та аналізу даних щодо стану розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, патронату над дитиною та потреб у їх розвитку;

3. **Класифікатор соціальних послуг**, затверджений наказом Міністерства соціальної політики від 23 червня 2020 року № 429.

Використані в аналітичному звіті **статистичні та інші дані щодо роботи суб'єктів системи надання соціальних послуг** отримані в результаті заповнення відповідальними представниками Фастівської міської територіальної громади зазначених **додатків до Порядку**.

Інформація від бенефіціарів соціальної допомоги та послуг зібрана під час **фокусованого групового інтерв'ю та анкетування** жителів Фастівської міської територіальної громади, проведених у лютому 2024 року в межах проекту **«Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»**.

ДОДАТКИ:

1. Презентація Фастівської ТГ_Городенка 14 березня.pptx
2. Фастівська громада_Додаток 1 до Порядку.docx
3. Фастівська громада_Додаток 2.1 до Порядку_Навчально-реабілітаційний центр.docx
4. Фастівська громада_Додаток 2.1 до Порядку_Територіальний ЦООГ.docx
5. Фастівська громада_Додаток 2.1 до Порядку_ФМЦСС.docx
6. Фастівська громада_Додаток 2.1 до Порядку_ЦПМСД.docx
7. Фастівська громада_Додаток 2.2 до Порядку.docx
8. Фастівська громада_Додаток 3.1 до Порядку.docx
9. Фастівська громада_Додаток 3.2 до Порядку.docx
10. Фастівська громада_Додаток 4 до Порядку.docx